

9. Gondolataink világa (325)

GoN Elhajló (*g*) tagadó én (*n*)

GoN-oSZ Amikor valaki vagy valami tartósan teszi (*sz*) az elhajló tagadást. (A Sátán e tekintetben meglehetősen állhatatos.)

GoN-D Valakire visszaható, bennmaradó, azaz önható (*d*), elhajló tagadás

GoN-D-oL A gondokkal való folytonos foglalatzkodás (*l*), annak megoldásáért, az ész alapján.

GoN-D-oZ Valaki más gondoljaival való foglalatzkodás (*z*), a szív alapján.

GoN-D-oL-aT A gondolás eredménye (*t*).

9.2. Képes képzelet (330)

K-ÉP Külső (*k*) épség (*ep*) vagy teljes felület (*p*).

KÉP-eZ Képet készít (*z*).

KÉP-eZ-eL Folytonos (*l*) képkészítés.

KÉP-eZ-eL-eT A képzelés eredménye, ténylegesültsége (*t*).

9.3. A kiemelő emlékezet (334)

Platóni pecsétgyűrű (Theaitétosz): amit csak meg akarunk őrizni emlékezetünkben mindebből, amit láttunk, hallottunk vagy mi magunk kigondoltunk, a táblára vésünk, készenlétben tartva érteink és gondolataink számára, ahogyan a pecsétgyűrűk lenyomatát lenyomtatjuk; s amit egyszer belevéstünk, arra emlékezünk és azt tudjuk, amíg csak a képe rajta marad a táblán; de ami elmosódott vagy nem tudott belevésődni, azt elfelejtjük és nem tudjuk.

jó: ha valaki lelkében mély, bőséges mennyiségű, sima és kellőképpen meglágyított a viaszréteg, akkor az érzeteken át behatól s a lélek magvába belevésődő képek ... tiszták lesznek, s ha mélységük elegendő, tartósak is; s az ilyen emberek először is könnyen tanulnak, azután meg jó az emlékezetük, s végül nem cserélik fel az érzeteikből eredő képeket, hanem helyesen ítélnék. ... Az ilyen embereket nevezzük azután bölcseknek

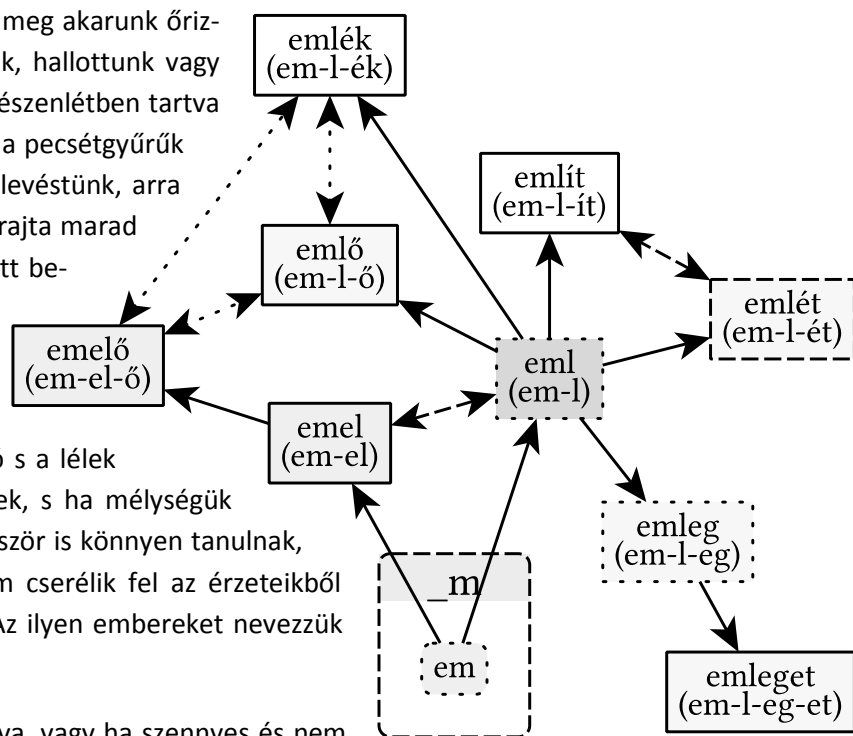
rossz: Ha pedig valakinek tuskás a lelke magva, vagy ha szennyes és nem tiszta viaszból való, vagy ha szerfölött lágy vagy kemény, akkor azok, akikben lágy, könnyen tanulnak ugyan, de feledékenyek, azok viszont, akiknél kemény, éppen ellenkező természetűek. Akikben azonban tuskás, durva, kavicsos vagy földdel, szennyel keveredett teli a viaszréteg, azoknál halványak e lenyomatok. Szintúgy halványak még azoknál is, akikben kemény a viaszréteg, minthogy nincsen benne semmi mélység. Szintúgy halványak még azoknál is, akiknél lágy a viaszréteg, minthogy egykönnyen egybemosódnak s így zavarossá lesznek. De ha mindezen felül szűk terük miatt egymásra vésődnek e lenyomatok annál, akinek piciny a lelkecskéje, ezek még halványabbak lesznek amazoknál.

eM Emelkedés (*m*).

eM-(e)L Folytonos (*l*) emelés.

eM-(e)L-Ék Amit (*ék*) emelünk.

eM-(e)L-Ő Ami (*ő*) emel.

9.4. Az elmékedésről (338) -> 15.34. A magyar elme fogalma (784)

Dante (Isteni színjáték): „De eszes lényé hogyan lesz az állat,
 azt még nem látod; oly pont ez, amelyben
 bölcsőbb ember is tévedett tenálad,
 mert nem a valót tanította, mert nem
 gondolta egynek az észet és a lelket
 mert az észet nem látta alkotni szervben;
 de te nyisd föl az Igazságra lelked,
 és tudd meg, hogy, mihelyt az agyvelőnek
 alkotása a magzatban kifejlett,
 szent kedve gyullad a Legfőbb Erőnek
 a Teremtés e remekén, mit erre
 új szellem fúvatával lehel ő meg,
 hogy az ott önnön erejét keverje
 az ott találttal, s egy lélek lehessen,
 mely él és érez és emlékszik: elme.”

EL-Me Élő (l), valami (m)

9.5. Miért borúlátó a magyarok többsége? (339)

jó/rossz; eszes, okos/buta, bolond; hú/hűtlen; szeret/gyűlöl
 sebes/lassú
 kemény/lágy

9.6. A szerénység mint lételv (343)

SZE_R sor, rend, kedves érzés.

SZE_R-É_{NY} A rend alapú kedves érzés lételve (ny), lényege, esetleg oka.

9.7. Tudás és vélemény kapcsolata (348)

9.9. Az ismeret, az elme ősz tárgya (349)

IS (ŐS) Távoli (ő) korról való összeköttetés (s).

IS-Me (ŐS-MI) Tárgy (m), ami már régen (ős) megvan elménkben.

IS-Me-e_R Az isme megszerzésére irányuló munkálás (r: 5.29-10).

IS-Me-e_R-e_T Az ismer tárgya (t: 5.46-9).

9.10. Képességeink a képes képzeletből fakadnak (352)

K-É_P Külső (k) épség (ép) vagy teljesség alapja (p)

KÉ_P-e_S Minőségi (s) alkalmasság valamilyen formán cselekedni.

KÉ_P-e_S-SÉ_G Fokozott (ség) tulajdonság, alkalmasság, mellyel képes-sé válunk valami elvégzésére.

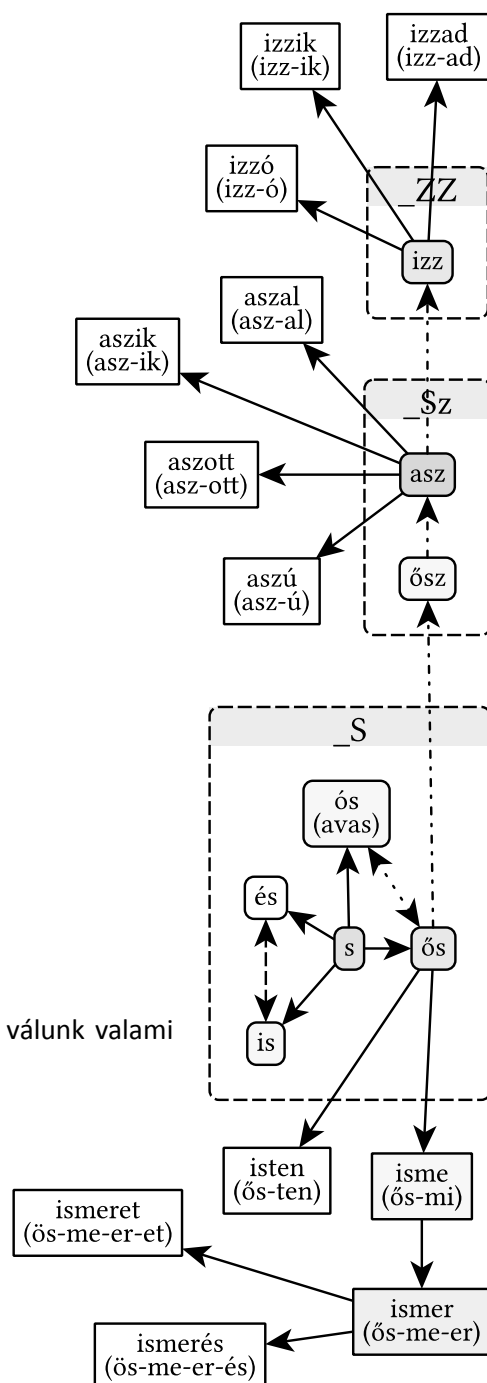
képesség = alkalmasság

AL Üres lét.

AL-A_k Ami (ak: 5.90-3) belsőleg üres.

AL_k-a_{LoM} Ami folytonos (alom) alakkal bír.

AL_k-a_{L(o)M}-a_S Ami folytonos alakú (s).

9.11. Az elmében válogató vélemény (356)

VÉL Kölcsönös (v) terjedő, távolodó (é) folytonos munkálás (l).

VÉL-e-MÉNY Véles tárgya (mény)

9.12. Vál/vél gyökök változatai (359)

VaL Kölcsönös (v: 5.40-4) lét (l: 5.43-7) azaz együttlét. Ugyanezen érteménnyel bír maga a val, vel rag is.

VaLL (CzF): „Jelent bizonyítást, állítást, azaz valamiről azon nyilvánítást, hogy bizonyos tekintetben van, létezik. Igazat vallani = azt mondani, ami igaz. Bűnét megvallani, megmondani hogy bűne van. Tanúságot vallani, valamiről állítólag mondani hogy így vagy úgy van.”

VÖL Kölcsönös (v: 5.40-4) kerek (ö: 5.14-3) dolgok folytonos elmozgása (l: 5.43-3).

VÖL-GY Dombok, mint gömbölyded (gy: 5.31-7) dolgok szétválása.

9.13. A v j és a v ly gyökváz (360)

Vály Kölcsönös (v: 5.40-4) folytonos munkálás (l → ly/j: 5.43-6)

Vály-U A vál formájú (u). (5.5-4)

Vály-oG A vál-ó minőségű (g: 5.31-3)

9.14. Az f l gyökváz (360)

Fe-eL Felső rész (f: 5.41-6) el (l: 5.43-3)

9.15. A feledés folyamata (361)

A **d** hang a feled szóban – ahogyan a tud esetében is – egyrészt mutatja a tárolt **kép formaiságát** (5.45-4), valamint annak a **lélektől függő belső létét** (5.45-10).

9.18. A véletlen, a vélemény hiánya (364)

Platón (Állam): „Talán bizony a nem létezőről szoktunk vélekedni? Vagy inkább: a nem létezőről még csak vélekedni sem lehetséges? [...] Aki vélekedik, nem vonatkoztatja-e valamire a véleményét? Vagy lehetséges úgy is vélekedni, hogy semmiről sem vélekedünk?”

VÉL Kölcsönös (v) terjedő, távolodó (é) folytonos munkálás (l).

VÉL-eT Véles eredménye, tárgya (t).

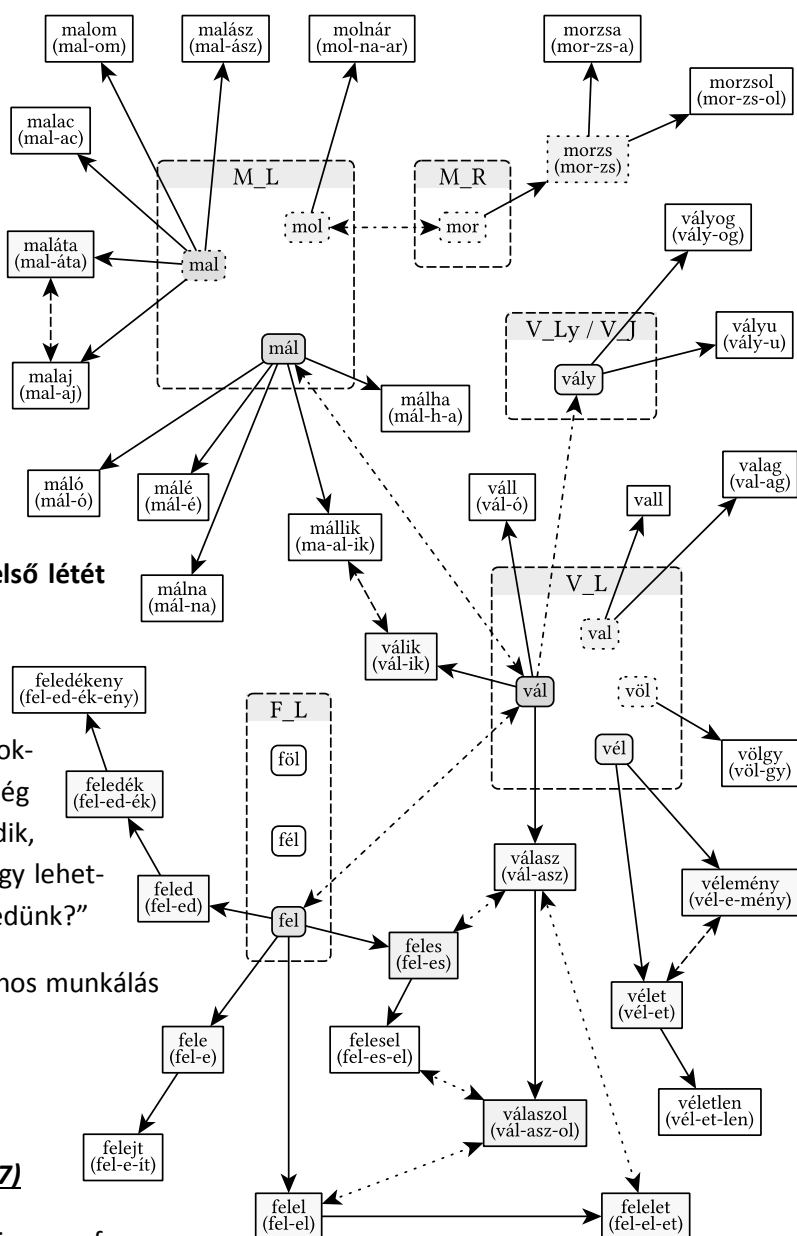
VÉL-eT-LEN Nem (len) vélt.

9.19. A tudás, az elmében létező tárgyi idom (367)

Arisztotelész (A lélek): „a tu dás [...]: alak és egy bizonyos forma, továbbá szabályszerűsége és mintegy működése annak, ami magába fogadja”

TuD Tárgyak (t) elménkben maradót létformájának (d) ismerete, mely a külvilágra irányul (t), az elme tevékenyége által (t).

TuD-ÁS A tud folyó (s: 5.27-12) tevése.

9.20. Tudás-e a hangok jelentéshajlama? (371)

Platón (Theaitétosz): „a szótagoknak van értelmük, a betűknek pedig nincs? ... Ha tehát a »Szókratész« első szótagját tudakolná valaki ... mi is az a »Szó«, mit felelnél ... , hogy »sz« meg »ó«. S ezzel megadod a szótag értelmét ...? Mondd meg akkor az »sz« értelmét! Hiszen az »sz« néma hangzó, szinte csak pusztá sziszegés, mintha csak a nyelvvel sípolnál, úgyhogy kimondható bátran és kereken: a hangzók nem értelmezhetők.” „Nemde a szótag, ha nem betűkből áll, szükségképpen nem foglalja magában a betűket, mint alkotó részeket, ha viszont azonos velük, akkor hozzájuk hasonlóan megismerhetőnek kell lennie? ... Ha tehát a betűkből és szótagokból, melyeket mi magunk is ismerünk, következtetnünk lehet a többi dologra is, kimondhatjuk, hogy a betűk családjának ismerete sokkal világosabban érthető és döntőbb fontosságú, mint a szótagé, ahhoz, hogy tökéletesen elsajátíthassunk bármely tudományt; s ha azt mondaná valaki, hogy a szótag megismerhető, de megismerhetetlen a betű természeténél fogva, akkor azt gondolnánk róla, hogy akarva nem akarva tréfál.”

9.21. Tudás-e az igaz vélemény? (372)

Platón (Theaitétosz): „Mivel a véleménynek két fajtája van: az egyik az igaz, a másik a hamis vélemény – az igazat határozod meg tudásként?” **Hamis vélemény viaszréteg** „Mindezekkel az emberekkel megeshetik tehát, hogy hamis véleményt alkotnak; mert amikor látnak, hallanak vagy elgondolnak valamit, az egyes képeket nem tudják az egyes benyomásokkal hamarjában összehangolni, mert lassú észjárásúak és tévesen hangolják össze mindezt; így aztán többnyire rosszul látják, rosszul hallják, rosszul gondolják el a dolgokat. Az ilyen embereket azután csalékonyaknak nevezzük a létező dolgok tekintetében, s tudatlanoknak is egyben.

9.22. Tudás-e a véleménnyel összekapcsolt magyarázat? (373)

Platón (Theaitétosz): „mit is értenek voltaképpen azon, hogy a magyarázattal párosult helyes vélemény a legtökéletesebb tudás. ... Ugyan mit is akar jelenteni az, hogy »magyarázat«? **3 magyarázat alább**

9.23. A magyarázat, mint a megismerés útja (374)

magyarán (CzF): „(magyar-án) Tulajd. ért. am. magyar nyelven, magyar szavakkal, magyarul szólva. Átv. és. szokott ért. világosan, értelmesen, hímezés hámozás nélkül szólva.

magyaráz (CzF): „Szoros ért. idegen nyelvű szokat, vagy beszédet megfelelő magyarokkal fejez ki. [...] Szélesb ért. bizonyos ismereteket valaki előtt fejteget, valaminek értelmét előadni törekszik. [...] szélesebb jelentésben magyaráz' helyett szabatosabb az értelmez.

Platón (Theaitétosz): „Az első az volna, hogy az ember a maga gondolatát hangjával, igék és névszók által hozza napvilágra.” „S így mindaz, aki helyes véleményt alkot, úgy látszik, magyarázat kíséretében teszi ezt, s így tudás nélkül sohasem lesz helyes a vélemény.” „Ahogy Hésziodosz is, a szekérről szólva s a szekér száz fadarabjáról. Én bizony nem tudnám elmondani ezeket, ... hanem örülnék, ha arra a kérdésre, mi is a szekér, azt tudnánk mondani: kerekek, tengely, kas, oldalak, járom.” „Így tehát mi is helyes véleményt alkotunk ugyan a szekérről – de aki az említett száz alkatrészével együtt képes körülírni ennek mibenlétét, s ezt hozzáfűzve magyarázatot is fűz igaz véleményéhez, az már nem pusztán véleményt mond ki, hanem szakértelemmel és tudással szól a szekér mibenlétéről, minthogy alkotóelemeivel együtt az egészet határozta meg.” „Minden dolognak alkotóelemeivel való értelmezése a magyarázat, szótagjaival vagy még nagyobb alkotórészeivel való értelmezése viszont nem az.”

9.24. A hangok helyes sorrendje (376)

Platón (Theaitétosz): Lehet-e „valaminek az ismerője valaki, ha ugyanazt a dolgot majd ehhez, majd ahhoz tartozónak gondolja, vagy ha ugyanarról a dologról hol ezt, hol meg amazt képzeli? A betűk tanulásakor kezdetben ugyanazt tettétek, te magad meg a többiek is? Hol az egyik, hol a másik betűt gondoltuk ugyanahhoz a szótaghoz tartozónak, s hogy ugyanazt a betűt hol a megfelelő, hol egy másik szótagba illesztettük? Ilyen esetben valaki a »Theaitétosz« nevet leírva úgy gondolja, hogy »th«-t és »e«-t kell írnia és le is írja, azután meg a »Theodórosz« nevet akarja leírni, s

úgy gondolja, hogy »th«-t és »e«-t kell írnia és le is írja, vajon azt mondjuk-e majd róla, hogy tudja a ti nevetek első szótagját? De hiszen éppen most egyeztünk meg abban, hogy semmiképp sem tud semmit, aki így tesz. Még hozzá magyarázatot is fűzve helyes véleményéhez; azt mondtuk ugyanis, hogy a betűk sorrendjét megtartva írta le, s ez pedig, megegyezésünk szerint, már magyarázat. Van tehát, barátom, magyarázattal párosult helyes vélemény is, melyet semmiképp sem szabad tudásnak neveznünk.

9.25. Az ismertetőjegy (377)

Platón (Theaitétosz): „Ha ugyanis megragadod minden egyes dolog külön ismertetőjelét, mely által a többtől különbözik, akkor már a magyarázatát is megragadtad, ahogy némelyek mondják. Amíg azonban valami közösre tapintasz, csak azokról a dolgokról adsz majd magyarázatot, melyeknek e tulajdonsága közös. ... Aki tehát bármely létező tekintetében a helyes véleménnyel együtt azt az ismertetőjelet is megragadta mely őt a többtől megkülönbözteti, az ismerője is lesz annak, amiről korábban csak véleményt alkotott.” „Arra a kérdésre tehát, hogy mi a tudás, úgy látszik, ez lehet a válasz: a különbség tudásával párosult helyes vélemény. Ez volna ugyanis a magyarázat hozzáfűzése az előbbiek szerint.”

Arisztotelész (metafizika): „Először is az osztás általi meghatározásokról kell vizsgálódnunk. A meghatározásban ugyanis nincs semmi más az úgynevezett első nemén és a különbségeken kívül. A többi nem aztán az első nem lesz és vele együtt vett különbségek, például az első nem az »élőlény«, a következő a »kétlábú élőlény«, azután meg a »kétlábú tollatlan élőlény« és így tovább ha még több különbség által adunk meghatározást.” „De az is szükséges, hogy az osztás a különbség különbsége alapján történjen, például az »élőlény« különbsége a »lábasság«; és azután ismét ismerünk kell a lábasság különbségét, [...] hogy egyrészt osztott lábú, másrészt osztatlan lábú; mert a láb különbségei; az osztottlábúság ugyanis egyfajta lábasság. És így akarunk mindig tovább menni, míg el nem érünk a nemkülönfélékig (oda, ahol nincsenek már különbségek); akkor pedig a lábasság annyi fajtája lesz, amennyi különbsége, és a lábasság élőlények is a különbségeikkel lesznek egyenlőek. Ha tehát ez így van, akkor nyilvánvaló, hogy a végső különbség lesz a dolog létezősége és meghatározása [...] Ha tehát a különbség különbségét vesszük, (az osztás minden lépésénél), akkor lesz egy különbség – a végső –, a forma és a létezőség; ha azonban járulékosan osztunk fel valamit, például ha a lábasságot fehérre osztjuk, akkor annyi különbséget fogunk kapni, ahány metszést teszünk. Nyilvánvaló tehát, hogy a meghatározás a különbségekből adódó kifejezés, és pedig a helyes eljárásnál ezek közül a végső különbségből adódó kifejezés.”

KÜR Kerekded (k) hosszúkás (ü) forgástest (r).

KÜR-T Egyik felén kitágult, terebélyesedett (t) henger.

KÜR-T-Ő Ami (ő) kürt formájú.

KÜR-T-Ő-S Körtő minőségű (s).

KaL Ívelt (k) pályán haladó mozgás vagy létezés (l).

KaL-ÁCS Íves mozgást teszi (cs); csomós (cs) ívesen mozgó.

Végyvári József: IE *qel- gyök angol Klein értelmező szótárból:

hill 'hegy', column 'oszlop', culminate 'tetőzik, kulminál', ex-cel 'meghalad, túlmeleg' egyaránt az indoeurópai (továbbiakban: IE) *qel- gyökre vezethető vissza, melynek jelentése 'kél, emelkedik, fel magasodik'.

column, fn. lat. columna, 'pillér, oszlop', mely talán *qelom(e)nā 'ami emelkedik, (fő)emelt' helyett áll, nőnemű szenvedő melléknévi igenév az IE *qel- 'kél, felmagasodik' gyökből, ahonnan columen, culmen 'tető, csúcs, orom', collis 'hegy', óind. kūtam 'tető, koponya' (eredetileg 'magaslat'), gör. κολωνός [kolónosz], κολώνη [kolóné] 'hegy', litv. kálnas 'hegy', orosz чело [cselo] 'homlok', ószász holm 'hegy', óang. holm 'sziget, hullám, tenger'..."

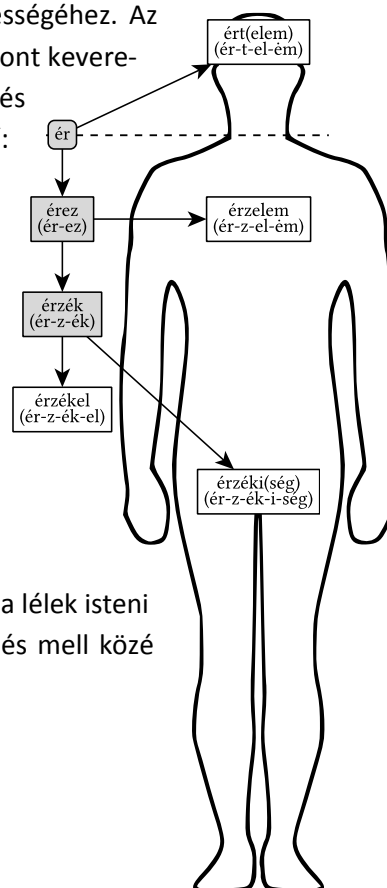
culm, fn. stalk, stem [(fű)szár, törzs]. – lat., culmus 'szár, szalmaszál', egy vele a gör. κάλαμος 'nád', orosz солома 'szalma', óporosz salme 'szalmaszál'. Vö. calamary [tintahal] ..., haulm [szár, szalma], shawm [R. nádsíp]

latin: **culmen**... 1. orom, csúcs, (tető)gerinc... 2. átv.: tetőpont; 3. költői: szár

culmus 1. szár, szalmaszár; 2. átv. kalász; 3. szalmatető

15.54. A lélek és test kapcsolata (805)

Platón (Phaidrosz): „Hasonlítsuk a lelket szárnyas fogat és kocsisa együttes képességéhez. Az istenek lovai és hajtóik maguk is derekak és derék szülőktől valók; a többiekénél viszont keveredés van. Először is a mi vezetőnk kettős fogatot hajt, és lovai közül az egyik szép és derék, és ilyen fajtából való; a másik éppen ellenkező fajtából és ellenkező jellemű: nehéz hát és bajos itt nálunk a gyepelő kezelése.” „A szebbik közülük egyenes tartású, arányosan tagolt, magasan hordja a fejét, sasorrú, fehér színű, fekete szemű, becsvágyó, higgadsággal és szégyenérzettel párosulva; a helyes vélemény követője; nem kell neki verés, paranccsal és okos szóval lehet kormányozni. A másik viszont görbe, nehézkes, mintha a véletlen hordta volna össze tagjait, vastag és kurta nyakú, pisze, fekete bőrű, kékesszürke, vérrel aláfutott szemű, féktelenség és kérkedés kedvelője, szőrös a füle, nagyothall; nagy ösztökélésre ostornak is csak alig engedelmeskedik.”

15.55. Az érzeteket feldolgozó értelem (811)

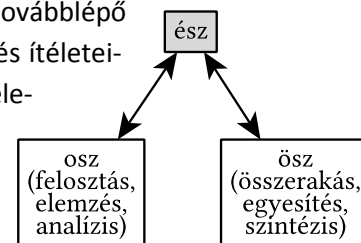
Platón (Timaios): „És félve attól, hogy ezekkel a szükségesnél is jobban mocskolják a lélek isteni részét, attól elkülönítve telepítik le a test másik részébe a halandó lelket – a fej és mell közé átjáró szorosul és határuul megalkotva a nyakat, hogy azok el legyenek választva.”

ÉR Két lényezet közötti erős (r) összekötő szál (l→r).

ÉR-T Múltban (t), tett (t) által tárgyiasult (t) valóság (t), mely elér a tudatunkig.

15.56. A felosztó és összerakó ész (813)

Brugger: **PLATÓN: nusz:** a pillanat alatt bekövetkező belátás; **dianoia:** következtető gondolkodás megkülönböztetése. **AQUINÓI SZENT TAMÁS: intellectus:** elvek belátása közel áll a szellemi látáshoz, anélkül azonban, hogy azt elérné; **ratió** absztraháló, szétválasztó és összekapcsoló, az elvektől a következtetésekig továbblépő gondolkodási képesség. **KANT:** az **értelmet** a tapasztalati tudományok fogalmaihoz és ítéleteihez rendeli, az **észt** viszont az eszmékhez és ezzel a transzcendenshez, amely az elméleti ész számára megismerhetetlen ugyan, a gyakorlati ész azonban mégiscsak eléri a metafizikának az emberi létezés számára leglényegesebb tartalmait a hitben.

ÉSZ Taglaló, valamint összetevő (e) sokság (sz).

ÉS-Z-eLY Tartósan működő (ly) ész. -> ildom

ÉS-Z-Me Észben lévő valami (m).

15.35. A testi idom és a szellemi ildom (786)

Szent Tamás: A lét a formák formája, „ami egy lényt megkülönbözteti a többiektől, formájából nyerjük. Ámde az embert emberré tevő megkülönböztető jegy az, hogy értelmes, amit az emberről a lételve alapján állítunk. Tehát az értelem lételve az ember formája.”

iL Élő (l).

iL-D Élet idom (d) azaz létidom.

iL-D-oM Tevékeny (m) létidom.

iD Forma (d).

iD-oM Formázott valami (m).

15.36. A mód a viselkedés idoma (788)

MÓD Valami (m) forma (d).

15.37. Az idom szavunk id gyökéről (789)

id Önmagát gondoló (d: 5.45-8) mozgató (d: 5.45-6), munkáló (d: 5.45-7) lét (d: 5.45-10) idom (d: 5.45-4).

15.38. Az üdvösségünk csak az időben érhető el (793)

id (üD) Istentől függő lét (d).
id-V (üD-V) Isteni minőségű, tulajdonságú (ő→v) függő lét.

15.57. A testi lelki folyamatokat összekapcsoló érez szavunk (816)

Platón (Timaiosz): „A mellben és a törzs egész üregében, az úgynevezett thórax-ban, helyezték el a lélek halandó részét. De minthogy ennek egy része természettől fogva különb, a másik pedig hitványabb, a thórax üregét is két lakosztályra osztják: mintegy elválasztva külön a nők s külön a férfiak lakosztályát, a rekeszizmot téve közük közéjük választófalul. Mármost a léleknek azt a részét, mely a férfiasságban és bátorságban részesedik, és győzelemre vágyó, a fejhez közelebb telepítették, a nyak és rekeszizom közé, hogy az értelem szavára hallgatva azzal együtt erőszakkal tartsa féken a vágyak fajzatát, ha ez nem akar önként engedelmeskedni a fellegvárból jövő parancsnak és értelmes beszédnek.”

ÉR Két lényezet (lélek, test) közötti erős (r) összekötő szál (l→r).
ÉR-eZ Kapcsolat, amely cselekvésre (z) késztet.

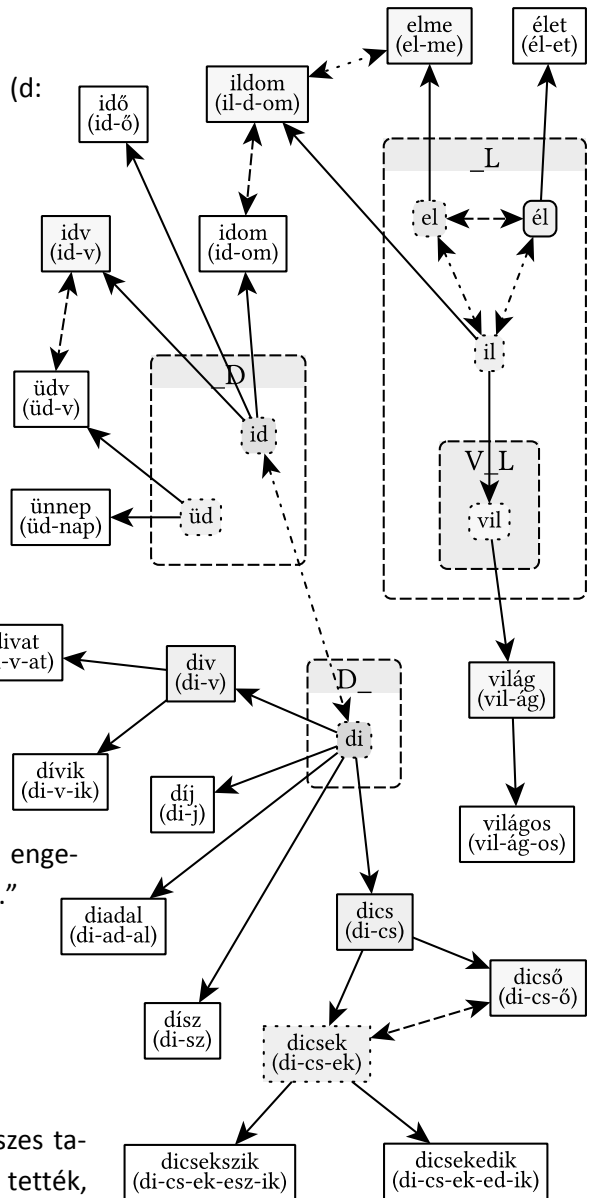
15.58. Az érzelem, a hosszan tartó érzés (818)

Platón (Timaiosz): „A szívet pedig, az erek csomópontját és az összes tagokon hevesen körüláramló vérnek forrását a testőrség lakhelyére tették, hogy mikor forr az indulat ereje s az értelem hírül adja, hogy valami igazságtalan cselekedet fenyegeti őket kívülről vagy esetleg a belső vágyak részéről, tüstént az erek szűk csatornáin át mindaz, ami a testben érzékeny és képes észrevenni az ész figyelmeztetéseit és fenyegetéseit, engedelmeskedhessék és követhesse őt, s így engedje, hogy a legjobb uralkodjék mindnyájuk között. S előre látván, hogy a veszélyek megsejtése és a harag felindulása szívdobogást okoz – annak tudatában, hogy tűz folytán kell az indulatba jött részek minden ilyen felduzzasztásának bekövetkeznie –, ellene segítségül elkészítették és a testbe ültették a tüdő alkatát. Ez először is lágy és vértelen, továbbá belül hasadékokkal van átlukasztva, mint a szivacs, hogy levegőt és italt fogadva be, lehűthesse a szívet, és fellélegzést és megkönnyebbülést adhasson neki felhevültségében. Ezért vágták ki a légzőcső csatornáit a tüdő felé és helyezték a szív közelébe, mint valami párnát, hogy midőn az indulat eléri benne tetőfokát, dobogása közben olyasmire találjon, ami enged neki, és így felfrissülve kevésbé szenvedjen s indulatával jobban tudjon az értelem segítségére lenni.”

ÉR-Z-eL Folyamatosan (l) érez.
ÉR-Z-eL-eM Az érez folyamatos milyensége (m).

15.60. Az érző érzék (820)

ÉR-Z-Ék Az a valami (ék) ami cselekvésre késztet.

15.61. Az érzékel(és) a folytonos érzék (821)

éR-Z-Ék-eL Folytonos (l) cselevésre késztető.

15.62. Az érzéki(ség), a rövid távú érzék (821)

Platón (Timaiosz): „A léleknek azt a részét pedig, mely ételre és italtra vágyik és mindarra, amire szüksége van a test alkata folytán, a rekeszizom és a köldök táján húzódó határvonal közé telepítették, mintegy jászolt készítve ezen az egész területen a test táplálása számára. Ide láncolták, mint valami vadállatot, melyet azonban – a többi résszel való összekapcsoltsága miatt – táplálni kell, ha ugyan valaha is halandó nemzedéknek kell létrejönnie. Hogy tehát mindig ott legeljen a jászolnál s minél távolabb lakjék a megfontoló lélektől, minél kevesebb zavart és zajt okozva, hagyja az uralkodó részt nyugodtan elmélkedni arról, – ami mindnyájuknak együtt és külön-külön hasznos, ezért ide rendezték be az ő lakását.”

éR-Z-Ék-I Rövid idejű (i) mozgásos cselevésre késztető.

9.27. Bizonyítás csak bizalomból fakadhat (384)

Platón (Theaitétosz): „Prótagorasz ... azt mondta ugyanis valahol: »Minden dolognak mértéke az ember, a létezőnek is, amint vannak, a nem létezőnek is, amint nincsenek.« ... Ezzel pedig nem azt mondja-e valamiképpen, hogy minden egyes dolog olyan énnekem, amilyennek énnekem látszik, s teneked viszont olyan, amilyennek teneked látszik? Eszerint az én számomra az én észrevételem az igaz, hiszen mindenkor az én létezésemhez tartozik; és Prótagorasz szerint én döntök a számomra létezők felől, ahogyan vannak, s a nem létezők felől, ahogyan nincsenek. ... Semmiképp sem értünk vele egyet abban, hogy minden dolognak mértéke minden emberfia – hacsak nem bölcs belátású valaki. Abban sem fogunk egyetérteni vele, hogy a tudás érzékelés, legalábbis a »minden mozgásban van« elmélete szerint ... Hanem – ahogy többször is leszögeztük már – ki-ki önmaga alkothat csak véleményt a maga érzeteiről, s ez mind helyes és igaz – akkor, barátom, ugyan miért olyan bölcs ember Prótagorasz, hogy méltán mások tanítómesternek tisztelik, busásan megfizetve őt, mi pedig miért vagyunk tudatlanabbak, s miért kell az ő iskoláját látogatnunk, ha ki-ki a maga bölcsességének mértéke? ... Nos, akkor nem szükségszerű-e hát maga Prótagorasz számára is ..., hogy valójában senki számára nem létezik az az »Igazság«, amit ő megírt? Ha pedig ő maga hinné ugyan, de a tömeg nem hinné ővele együtt, akkor tudod-e először is azt, hogy minél többen vannak, akiknek nem ez a véleményük, mint azok, akiknek ez, annál inkább nem létezik, mint létezik?”

BIZ A bensőnkhez (b) legközelebb álló (i) cselekedet (z).

BIZ-oNY A biz-ás elve (ny).

BIZ-oNY-ÍT A bizony-t teszi (ít).

BIZ-oNY-ÍT-ÁS Bizonyít folyama (s).

9.28. Hit az alapja a tisztán észtevékenységnek tartott bizonyításnak is (388)

HI Hiány (h), mely kicsi vagy bensőnkhez közeli (i).

HI-SZ Hiánnyal való tartós foglalatosság (sz).

HI-T Hiány megszüntetésére belülről kifelé történő (t) meghatározott tárgyra (t) irányuló tett (t).

HI-T-eL Hittel való folyamatos foglalkozás (l).

HI-T-eL-eS Hitelt érdemlő minőségű (s).

HI-T-VáNY Lelki hiányos vány (szubsztancia).

9.29. Hűnek lenni anyyi, mint hinni valakiben (395)

HÍ Hiány (h), mely kicsi vagy közeli (i).

HÍ-V (HÚ) Hiány kölcsönös (v) pótlása.

HÍ-V-Ó Kölcsönös hiány pótlója (ó).

HÍ-V-Ő Kölcsönös hiány pótlásának fogadója (ő)

